

MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK KÖZLÖNYE

A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK FOLYÓIRATA

III. (XLIII.) ÉVFOLYAM

B U D A P E S T

FELELŐS SZERKESZTŐ: GYÖRGYFY ÁKOS

6. SZÁM

1 9 4 1.

Hozzászólás státusunk rendezéséhez.

Irta: Ujváry Ferenc.

A napokban kezembe került a „Néptanítók Lapja” 1918. évi július 11-én megjelent száma, ahol is nagy meglepetéssel, de még nagyobb érdeklődéssel olvastam a következőket:

„*Gyógypedagógiai tanárok a kultuszminiszternél.* A gyógypedagógiai tanárok harminctagú küldöttsége járt Borbély Sándor igazgató vezetésével gróf Zichy János kultuszminiszternél. Rámutattak anyagi helyzetük tarthatatlanságára s bajaik orvoslását kérték.

Az írásban is előadott kérelem főbb pontjai a VI. és VII. fizetési osztály megnyitására, illetve az állásoknak a VI., VII., VIII. és IX. fizetési osztályokba való arányos beosztására, a XI. és X. fizetési osztályok eltörlésére, az óradíjaknak 100%-os emelésére vonatkoznak.

A miniszter válaszában megnyugtatta a küldöttséget s többek között ezeket mondta:

— Teljes tudatában vagyok annak a fontos munkának, melyet a gyógypedagógiai tanárok végeznek s megértem azt a kívánságot, hogy anyagi függetlenségük, önállóságuk biztosítottassék. A benyújtott kérelmeket közvetlenül magam fogom pontról-pontra áttanulmányozni s a kívánságok teljesítésénél figyelemmel leszek a gyógypedagógiai státusnak fontos munkájukhoz mérten a többi tanügyi ágazatokkal való viszonyba hozatalára is. Rajta leszek, hogy a tanárság lelki nyugalmát, anyagi igényeik kielégítésével visszaadjam.”

Ezek elolvasása után eszembe jutott az is, valahányszor művelt, de nem szakemberekkel beszélgettünk pályánk szépségeiről és nehézségeiről, valamennyien — kivétel nélkül elismerőleg nyilatkoztak nehéz munkánkról, de hozzátették, szinte magától értetődően, hogy bizonyára a gyógypedagógiai tanárok vannak az összes egyéb tanárok között a legjobban díjazva (!) állami fizetés tekintetében,

jutalmazásul a nehéz munkáért. Honnan vették ezt a meggyőződésüket, nem tudom, de tény, hogy a nagy közönség így gondolkozik rólunk.

Eszembeötlött az a közgyűlésünk is, melynek tárgysorozatán ugyanez a téma szerepelt. Akkor az egyik ifjú kartárs indítványát, amely valamennyi gyógypedagógiai tanárnak a VI. fizetési osztályba jutását kérte, azzal az érveléssel vétették le a napirendről: Hogy merünk mi ilyet kérni!!

Akkor mi, akik fiataloknak merjük még nevezni magunkat, szerfölött elcsodálkoztunk ezen a felfogáson, majd elszégyeltük magunkat a meggondolatlanul elsietett javaslaton. Mert mi bűn van abban, ha a gyógypedagógiai tanárok együttesen, közös akarattal a VI. fizetési osztály megadását kérik? Kérni szabad volt és szabad lesz! Ha elődeink nem kértek volna soha semmit, akkor talán még mindig „400 forint” volna az évi fizetésünk. Törekvéseinket, célkitűzéseinket, jogos és megfelelő értékelésünket — a nagy tudást kívánó és nehéz munka elismeréseképpen — nemcsak szabad, hanem kötelességünk is tudomására hozni felettes hatóságunknak.

Az idő, azon a közgyűlésen rövid volt. Minden oldalról alátámasztott ellenjavaslattal nem lehetett felszólalni. Az ilyen kérdést jobb papírra vetve megtárgyalni, nehogy aztán idők multával szemrehányások érijék azokat is, akik nem érdemlik meg. Nemcsak a magunk érdekeit kell tekintenünk, hanem azokét is, akik még nincsenek ezen a pályán, de jönni fognak.

Ez a téma a nagy nyilvánosság elé tartozik. Módot kell nyújtani, hogy mindenki hozzászólhasson. Ismerjük meg egymás véleményét és mindezek összességéből szűrjük le a többség legmegfelelőbb álláspontját. Erre rendelkezésünkre kell álljon szaklapunk — miként más tanáregyesületek lapja — mert csak ennek a révén szerezhet mindenki tudomást törekvéseink jelenlegi állásáról.* Nem egyes csatározást kell végrehajtanunk, hanem a többség érdekét és a cél felsőbbrendűségét kell tekintenünk. Most nem arról van szó, hogy 5—6 ember bejusson a VI. fizetési osztályba; sokkal nagyobb horderejű ez a kérdés.

Ezek előrebocsájtása után rátérek tulajdonképpeni javaslatomra, mely a következő:

Kérjük 1. hogy a főiskola elvégzése után legfeljebb 3 évi szolgálatteljesítés után minden gyógypedagógiai tanárt a IX. fizetési osztályba nevezzenek ki rendes tanárrá. A kinevezésig eltöltött idő pedig számíttassék be a szolgálatba fizetés szempontjából is;

2. hogy minden tanár, kivétel nélkül, a megfelelő szolgálati évek eltöltése után bekerüljön a VI. fizetési osztályba;

3. hogy azok a tanárok, akik nevelésügyünk érdekében az át-

* Szaklapunk mindenkor egyik főhivatásának tekintette a tanárság egyetemes érdekeiért való síkraszállást. E tekintetben gáncs nem érheti. Szerk.

lagoson felül, többlet munkát végeztek — bizonyos százalékban — jutalmul az V. fizetési osztályba neveztesse ki.

Hogyan alakult ki bennem ennek a javaslatnak a megszövegezése? Nem vagyok fantasztá, csak összehasonlítást végeztem a többi tanárok — a középiskolai és a testnevelési tanárok — helyzetével.

Nézzük csak mi a valóság itt?

„Középiskolai rendes tanárrá csak az nevezhető ki, aki valamely középiskolában helyettes tanári minőségben legalább két évig működött és ezalatt az idő alatt a tanári pályára való alkalmasságát igazolta.” (1934 : XI. tc. 13. §. 3. bek.)

„Az állami középiskolai tanároknál, a rendes tanári kinevezést megelőzőleg megszakitás nélkül helyettes tanári minőségben eltöltött szolgálatának három évet meghaladó részét, a fizetés szempontjából olyannak kell tekintenünk, mintha az kinevezett középiskolai rendes tanári minőségben töltetett volna el.” (Közszolg. jogszab. 69. §. 2., 3. bek.)

Nyolc évi közép- és négy évi egyetemi tanulmányok és egy pedagógiai év után kerülnek a középiskolai tanárok a IX. fizetési osztályba — tekintetbevéve a fent említetteket is. A népiskolai tanulmányi éveket is beleszámítva $4+8+4+1=17$ évi tanulás után kerülnek ebbe a kedvezőbb helyzetbe.

Mi a gyógypedagógiai tanárok helyzete ezzel szemben?

„Az állami gyógyítvanevelő iskoláknál igazgató, rendes tanár, helyettes tanár az lehet, aki a m. kir. gyógypedagógiai tanárképző főiskolán gyógypedagógiai intézeti tanári oklevelet szerzett és legalább egy évi gyógypedagógiai intézeti nevelő tanári szolgálata van.” (47.453/1934. V. 2. VKM. számú vallás- és közoktatásügyi miniszter által kiadott Szabályzat 1. §.)

A gyógyítva nevelő iskoláknál helyettes tanári minőségben megszakitás nélkül eltöltött szolgálati időnek három évet meghaladó részét a fizetés szempontjából olyannak kell tekinteni, mintha az rendes tanári minőségben töltetett volna el. (Közszolg. Jogszab. 76. §. 1., 2. bek.)

Tanulmányi időnk a fentiek szerint: 4 év népisk., 9 év közép-, 4 év főiskola után még 1 év kötelező ingyenes nevelés. Tehát $4+9+4+1=18$ év! Az 1 évi kötelező ingyenes nevelői év után jönnek a végnélküli nevelői évek, majd a véget nem érő óraadói, a próbaszolgálatosi, majd a helyettes tanári szolgálat évei s csak ezután kerülünk be a X. fizetési osztályba! Nehéz munkát végzünk, amely gyakran különböző fertőző megbetegedések átruházásával is jár és főleg erős idegmunka és mindezért 8 évi elmaradást kapunk jutalmul — szemben más tanári pályán elhelyezkedő tanártársainkkal — és harcot kell folytatnunk magunk között azért is, hogy illendő-e, vagy nem illő a VI. fizetési osztályt kérni számunkra.

A mai kor embere szemébe nevet annak, aki azt mondja, hogy más az értéke, vagy különb ez a tanár, mint amaz. Minden az elő-

tanulmányok mennyisége és a munka minőségétől függ. Sajnos, hogy ilyen anomáliák vannak; ez a felfogás azonban nem egyéb, mint ragaszkodás a könnyen elért pozícióhoz és célja leértékelni azt, aki hasonló helyzetbe szeretne kerülni ugyanannyi, vagy jóval több munka felmutatása mellett.

Ez a mostani helyzet nem egyéb a fiatalság szempontjából, mint vegetálás. Intézetünknel működő fiatal tanárokat vegyük csak kiindulópontul. Egyik kartársunk a főiskola elvégzése után öt (5) évig volt nevelő tanár csaknem nevetségesen csekély összegért. Öt év után kinevezték óradíjas tanárnak. Talán — hangsúlyozom *talán* — 1 év múlva eléri a helyettes tanári címet s újra egy esztendő elmúltával — ha minden jól megy! — kinevezik a X. fizetési osztályba rendes tanárnak. Ez azonban optimista felfogás, mert ha minden évben 6 tanárt neveznének ki rendes tanárrá, erre a kartársunkra 4 év múlva kerülne a sor, mivel a 25. helyen áll azok között, akik még nincsenek kinevezve. Természetesen, a nevelői időből egy évet sem számítanak be. Jelenleg 29 éves. A kinevezéskor — a legjobb esetben — 34 éves lesz. Tessék kiszámítani, hogy mikor jut be a VI. fizetési osztályba. Rég elmúlt 60 éves, amikor erről álmodozni merhet. Hol van a család? Sehol. Abból a fizetésből nem lehet családot alapítani, amennyit egy ilyen tanár kap, nem számítva a szolgálati elfoglaltságot. Intézetünknel nem egy kartárs van ilyen sorsban. Hány ilyen fiatal tanár működik szerte az országban. Ez az állapot nem elszigetelt jelenség, hanem általános helyzetkép.

Komolyan a dolog végére járva, mi tulajdonképpen nem is a X. fizetési osztályban kezdjük szolgálatunkat a fizetés szempontjából. A nevelői év, amelyen sajnos majdnem mindegyik fiatal kartárs átesett — és még jó, ha csak egy évig tartott — sem a szolgálat, sem a fizetés szempontjából nem számít. Három év várakozási idő van; ez ugyan beszámít a szolgálatba, de a fizetés kezdőpontját nem érinti. Így adódik elő aztán az a furcsa helyzet, hogy legkevesebb 5—8 évet kell előzőleg még szolgálni, míg a fiatal tanár bejut a X. fizetési osztály 3. fokozatába. Ne is beszéljünk azokról, akiknek a nevelői szolgálatuk 3, 4 vagy 6 év. Ezeknek a legszomorúbb e tekintetben a sorsuk. Itt a szociális és igazságos helyzet az volna, ha ezeket az éveket — ha már így kell letölteni — teljes egészében számítanák be kinevezéskor a fizetés szempontjából is. Így részben mindenki megnyugodna: Rendben van, nem lehetett azonnal kinevezni, de az eltöltött éveket majd beszámítják és nem a X. fizetési osztály 3. fokozatába, hanem a X. fizetési osztály 1. fokozatába fogok azonnal jutni.

Menjünk egy lépéssel tovább. Egyik középiskolánál 3 testnevelési tanár működik. Hetenként és személyenként 12 órát tanítanak! Együtt kezdtem az egyikkel a testnevelési főiskolát — csak közben átnyergeltem a gyógypedagógiához — s már két évvel előttem van (X. 2.). Elérték, hogy közös nevezőre emelték státusukat a

miénkével, de tovább is mennek. Ezzel sincsenek megelégedve, követelik maguknak a IX. fiz. osztályt — kezdésül. (Tessék csak olvasni szaklapjukat.) El is érik céljukat, mert a visszatért területeken a testnevelési tanárok hasonló elbánásban részesültek a középiskolai tanárokkal. (IX. f. o.). Igy is veszik át őket. Ebből kifolyólag az anyaországbeli testnevelő tanárok is kérik maguknak ezt a jogot „az egyenlő elbírálás elve” alapján.

Nézzünk másfelé is. Tízéves találkozónkon összegyűlt népi iskolai tanítónak maradt iskolatársaim ugyanott voltak fizetés szempontjából, ahol én — a tanár. Kérdem, hol kapom én vissza azt a tanulási többletet, amit arra fordítottam, hogy tanár legyek?

Mi ijedten kapunk a fejünkhöz, ha nincs meg véletlenül a heti 22 óránk és emellett a világ legnehezebb tanítási és nevelési munkáját végezzük. Még mindig ott tartunk, hogy nem merjük tudomására hozni az illetékeseknek valamennyiünk bevallott és be nem vallott kívánságát. Tiszteességes hangon kérni szabad. Ha mi magunk nem értékeljük magunkat ahogyan kell — összehasonlítva természetesen munkánkat a többi iskolatípusok tanárainak munkájával — akkor mit várjunk másoktól? Nagyon idevágó ez a magyar közmondás: Mindenki a maga lovát dicséri. Nem kell szerénykedni nálunk sem ezzel a felfogással. A hitetlenkedőket be kell hívni egy-két napra osztályainkba...

Ha megboldogult Borbély Sándor már annakidején indokoltnak látta a IX. fizetési osztályt kérni kezdő foknak, miért nem akarnók mi is? Azóta a szociális gondolkodás terén nagyot haladt a világ — csak mi maradtunk volna hátra?!

Gondolkodjunk valamennyien ezen a fontos, húsunkbavágó kérdésen. Hozzuk felfogásainkat a köz elé, nehogy egy tál lencséért eljártsszuk elsősültségi jogainkat. Tegyük ezt úgy, hogy senkinek ne fájjon, de azért mégis mondjuk meg véleményünket az egész gyógy-pedagógiai tanári státus javára és sorsunk jobbrafordulása érdekében.

Ez nemcsak anyagi ügy, hanem tekintélyünk kérdése is!

* *
*
*
*

(Egyesületünk vezetősége a tanárság jogos kívánságait már a minisztériumhoz terjesztette az 1940. évi közgyűlés határozata értelmében. Ennek eddigi eredményei: 1. Tanárképző Főiskolánk újból való megnyitása. 2. A júliusi kinevezések. 3. A VI. fiz. osztályban lévő állások szaporítása az összlétszám 5%-ra. A VI. fiz. osztály általános megnyitásáért meg nem szűnő eréllyel küzd az Egyesület, mert ez a fok státusunkat méltán és elvitathatatlanul megilleti. — *A szerkesztő.*)

Magyar bölcső.

Irta: Thüningerné Darvas Olga.

Szekrényrendezés alkalmával ütött-kopott, rongyokba burkolt pólyásbaba került az asztalra. Éles csengetés s a VII.—VIII. osztályos leánynövendékek a siket ösztönszerű lassúságával jönnek órára. Belépve a terembe, gyors mozdulattal a baba köré csoportosulnak s lázas összevisszasággal, az öröm megnyilatkozásával mind beszél: „baba, pólyásbaba”. Szemük felcsillan, arcuk felderül, ölbe veszik, csókolgatják, majd az egyik édesdeden magához szorítva, dudolgatva altatgatja, — a siket énekel.

Nézem, nézem, szememben könny csillan s néhány pillanatra átsuhannak lelkemben azok a gondtalan, kedves, boldog gyermekkori érzések, amikor az anya szerepébe beleélve magamat, babáimmal el-eljártszottam. De szívemben érzem azokat a felejthetetlen drága pillanatokot is, amikor fiam két kis forró karja bizakodva öleli át nyakamat s én aggódva, féltve őrzöm, óvom őt minden bajtól, veszélytől. A gyermeket ki ne szeretné? Ez a határtalan szeretet indított engem is arra, hogy ezeket az átélt, tapasztalatból szerzett érzéseket ültessem át növendékeim lelkébe, mert a nő legszebb hivatását akkor gyakorolja igazán, ha az otthon, a család boldogságáért tud küzdeni. Ez felel meg az ő testi-lelki berendezésének is a legelsőbben.

Régi közmondás: „Az iskola csak akkor jó, ha az életre nevel.” Növendékeink nevelése csak akkor lesz igazán helyes, ha megfelelő óvatossággal, elővigyázatossággal, korukhoz mértén konkrét tapasztalatszerzés útján, minden eszközt megragadva, a való életre neveljük őket. Előkészítjük őket a komoly, felelősségteljes jövőtépítő munkájukra, mert Isten bölcs rendelése, hogy a legfagyosabb, természetsújtotta tavasz után is jön a forró nyár s meghozza a maga gyümölcsét.

Az évek gyorsan tovatűnnek s végül is a VIII. osztályos növendékeinket az életnek kell átadnunk. Olyan kincessel kell tehát útravalóul ellátnunk, melynek ékkövei az élet küzdelmeiben nemhogy elhomályosulnának, lepattognának, hanem hova-tovább csillogóbbakká lesznek.

Szerencsétlen életük úgyis küzdelmes, rideg, állandó bizalmatlanság tölti be a hallókkal szemben, azért férközzünk be ifjú lelkükhöz közvetlenebb, természetes, gyakorlatibb formákkal, hogy eseményekkel élénkített tanuló-órákon szívükbe-lelkükbe olthassuk a gyermek iránti szeretet csíráját, hogy a mindennapi küzdelmes életben se vesszen ki a szeretet nemes érzése és melegséget, fényt, derűt árasszon a legszerényebb hajlékban is. Világítsa meg életüket az az öröm, boldogság, hogy csak abba a pólyába pólyálhassák be gyermeküket, csak abba a kis himzett dunnába, réklibe, melynek minden öltésébe a sivár, — néha kegyetlen — sors ellenére is szívük minden dobbanását, legszebb reményét varrják bele.

Céлом elérésére készíttettem egy megfelelő nagyságú, faragásokkal díszített magyaros mintájú bölcsőt a kézimunkaterem részére. Szeresse, szokja meg a gyermek itt is, vésődjön szívébe-lelkébe az az érzés, hogy nekünk csak az legyen a legszebb, a legjobb, ami magyaros. Varrtunk egy 50 cm hosszú babát s ha ugyan rongyokból is van összeállítva, a szeretet szépíteni fog s a képzelet kincsesládája, határt nem ismerő csapongása, feldíszíti azt minden elképzelhető és elkápráztató tulajdonsággal. Kalotaszegi, mezőkövesdi üde, bájos motívumaival himezzük ki takaróját. Varrunk neki inget, horgolunk, kötünk neki kabátkát (réklit), beszéljük a pelenkáját, tervezzük a fejkötőjét. Szabunk, varrunk, próbálunk s ha készen van a primitív motívumokkal telehintett szép babakelengye, megtanítom a gyermekápolást, a baba gondozását, a baba pólyálását. Technikai készségek elsajátítása mellett, alak, anyagismeretre, beosztásra, annak alkalmazhatóságára tanítva, önállóságra, munkakedvre neveljük őket. S ha a babát bepólyálják, gyakorlati alkalmat teremtünk a tapasztalat szerzésre.

Kézimunka óra ugyan, de ezek a kedves, mosolygós, játékos cselekvések mély érzelmi kapcsolatokat teremtenek és lélekbe-záró, soha el nem múló emlékeket hagynak szívükben, lelkükben s jövődő életboldogulásuknak szilárdságát alapozzák meg. A súlyos, sorsdöntő időkben pedig irányt szabnak gondolkodásuknak, törekvéseiknek s a jobb jövőbe vetett hitüket, bizalmukat megerősítik.

Ha a multak fátyolát fellebbentjük s a sötét ködbe burkolt jövőben kutatva keresünk, mindig csak azt látjuk, hogy a nőnek első s legszebb hivatása a gyermeknevelés volt és lesz is. Zivataros új korszakban élünk, melynek nehéz és bonyodalmas életfeladatai, létfenntartási gondjai elvonják vagy eltántorítják néha a nőt a neki való munkakörtől. De legyen az kérgeskezű, vagy a civilizált világ legmodernebb nője, szívében, lelkében ott szunnyadozik a gyermek utáni vágy.

Azért ezt az istenadta ösztönt kell tudatosan, mindjobban a helyes irányban továbbfejleszteni, hogy a szeretet melegétől átfűtve magasabb, szakszerűbb hozzártéssel csökkentsük a csöppnyi sírgödörök számát és majdan a siketnéma leányok is betölthessék női hivatásukat s mint asszonyok, álmuk megvalósulásának beteljesedését a magyar bölcsőben találják meg.

Lindner: A villamos beszédtapintás terén szerzett tapasztalatok a siketnémák oktatásában.

A „Sonderschule” 1941 évi márciusi számából fordította: Fertőszegi Berta.

A siketnémák oktatásának módszere terén folytatott munka legtöbb esetben a növendéktípusok különbözősége miatt vált eredménytelenné. Ugy a beszédmaradványosok, mint a teljesen siketek, később megsiketültek, értelmesek és értelmetlenek különbözőképpen reagálnak a módszerekre. Első követelmény a siketség fokának a lehetőség szerint való pontos megállapítása. A modern technikának köszönhetően Langenbeck A. otoaudióonnal végzett kísérletei. Megoldatlan kérdésként szerepelnek még a teljes hangnyomás és az összehasonlítandó lengésamplitudók. Azonban még ezek ismerete sem szünteti meg a siketnéma oktatás nehézségeit. A 10 éven aluli gyermekek hallására vonatkozó adatok nem megbízhatók. Grahe Wirt és Milberg mutattak rá arra, hogy a nem tulajdonképpeni siketnémák hallásmegállapításának nehézségei az érzettnek a hallottal való azonosításában rejlenek. Nem ritkán találták a hallásküszöböt az érzésküszöb alatt. A módszerre valamely érzékszervnek a beszédmozgásra történő visszahatása szolgálhat mértékadóul, pl. a hallási maradvány, a szem, a tapintóérzék vagy ez utóbbiak kombinációja. Az időszerű villamos-hallás, a maga erősítési lehetőségeivel, új reményeket ébresztett. Aki az új hallókészülékeket óvatossággal és nem túlvérmes reményekkel állítja munkája szolgálatába, semmiesetre sem ejti el a majdnem megszerzettet, a régi jót és módszerébe a látást és a fejlesztett hallást is beilleszti. Nem vált be t. i. minden, amit a hallókészülék-gyárosok ígértek.

Nem minden hallásmaradvány erősíthető. Nem erősíthető akkor, ha az eljárás fájdalmat okoz és erősítése nem tanácsos, ha az az érzésküszöb alatt áll. Utóbbi esetben a tapintási érzék megszűnik be a beszédterületre és nagyobb segítséget ígér. Ne vigasztaljuk magunkat azzal sem, hogy ilyen esetekben a fül a hangos beszéd velejárójaként vehető figyelembe.

A hallási maradványosok ú. n. álhallása könnyűszerrel erősíthető, de nehezen javítható. Miután egy-egy osztály hallási maradványa annyira különböző, hogy egyetlen erősítővel eliatott egyetlen készülék használata nem járhat az egész osztályra nézve eredménnyel, az iskolának semmiesetre sem lehet első feladata a hallásjavítás, hanem sokkal inkább oly tudatossá tett segítségek megteremtése, amelyekkel a meglévő hallási maradványokat az arcérzék mellőzésével vagy bevonásával, a hangos beszéd felfogásának szolgálatába állítjuk. Teljes siketség mellett a hangos beszéd felfogására, végeredményben a szem is elegendő lenne, amint azt a szájról való leolvasás terén eszközölt kísérletek is iga-

zolja. Azonban mindez csak a beszéd teljes uralása mellett! Ugy a szem, mint a fül és a hallási maradvány a rendes hallással szemben, a beszédnek csak hiányos képeit mutatja.

Azokhoz a támaszpontokhoz, amelyeket a kísérleti fonetika a látási beszédelfogás tekintetében nyújtott, a villamos-hallás (elektro akusztika) az ú. n. oscilloszkoppal, árban elérhető és tanítástechnikailag jól felhasználható eszközt nyújt. A készülék egy jó mikrofonnal összekapcsolt vöröses izzó él. Ez nagyszerűen érzékelhetővé teszi a siketnéma számára a magánhangzók színeztét, a dinamikus és időbeli ritmust, az explozívák recsegését, a susogó hangok, valamint az „r” sajátos alakjait.

Tapintási segítség.

A mikrofon-árammal 1908-ban Lipcsében végzett tapintási erősítései kísérletek világosan igazolták, hogy a tapintóérzék működése ezzel sokkal inkább fokozható, mint műszaki lengésekkel. Beigazolódott, hogy a beszédelfogásra irányuló tömegtanítás ezen az úton-módon válik eredményesebbé.

Az elektroncső majdnem határtalan erősítőképességébe helyezett bizalom elhamarkodott kísérletekre ragadta a szakembereket, még mielőtt a lengésrendszer, illetőleg a tapintóérzék teljesítményei eléggé ismeretessé váltak volna. Ez érthető, hiszen a tapintóérzék rezgési megérzésére irányuló kísérletek, csak az új villamos mérési módok alkalmazásával vezettek pontosabb eredményekre.

A tapintási mező keresztezi a hallásmezőt és a két közös területen még az éperzékű is csak nehezen állapíthatja meg, hogy mit „érezett” s mit „hallott”. Ilyenformán a sikettől sem vitathatjuk el zenei érzéseit és a tapintott beszédet. Miután mi sem tudjuk még, hogy rendes zenei- és beszédhallásunkba mennyi tapintásérzetet vegyítsünk, azért tehát módszereink alapjának biztos ismerete nélkül nem szabad efelett döntenünk.

Ha a tapintóérzék kiváló teljesítőképességét, annak a hangos beszéddel szemben teljesítendő feladataival állítjuk párhuzamba, elsősorban azt látjuk, hogy a szótagok és hangok sorozata, szóval a mindezekből összetevődő időbeli hangsúly sokkal könnyebben oldható meg a tapintattal, mint a füllel; másodsorban a dinamikus ütemet ugyanolyan könnyen foghatjuk fel a tapintóérzékkel, mint a fülünkkel; harmadsorban pedig a beszédhang magasságát, a férfihangon, durvább hangmagasság-mozgásokban képes felfogni.

A fülbekiáltással elért eredmények, szintén tapintóérzéki teljesítménynek tekinthetők.

A tapintómezőnek a hallójáráttal történő összehasonlításából adódik az a körülmény, hogy a felfogható beszéd határainak igen szűkeknek kell maradniok. A hallójáráttal megtapintott beszéd önönmagában véve ugyan csekély sikert jelentene, de rendkívül

sokat jelent a látási beszédelfogás alátámasztására. Hátránya inkább az, hogy egyéni tanítást követel és ezáltal tömegtanításra nem használható fel.

Megkísérelték tehát, a beszédterület megerősítésével, annak a hallójárat tapintási mezejére való emelését. Ez technikailag lehetséges, azonban határa a hallójárat viszketési- és fájdalomküszöbéhez fekszik közel. Gault volt az első, aki a beszédmezőt az ujjhegyek tapintási területére próbálta emelni. Ez okból magas frekvenciákat közvetlenül az áramon tapintatott, szóval a villamos hullámokat közvetlenül a kézen engedte át.

Ezt a kísérletet mások is többszörösen megismételték, de az érzésmód élettani alapjának hiánya miatt, balsikerre vezetett.

A bajon úgy segítettek, hogy a villamos tapintási mezőt felosztották és a beszédhangok legmagasabb frekvenciáit, amint azok a *suttogó* és *i*-hangokban előfordulnak, a közepes frekvenciától elkülönítetten erősítették. Azáltal, hogy az alsóbb frekvenciák villamos-mechanikusan végigtapinthatók, hármas osztottságot nyerünk. A mikrofonból kisugárzó áramok elsősorban egy dinamikus rendszer lengési tekerésére vitetnek át. Ott először a középső- és a gyűrűsujjjal érintjük; másodsorban a mikrofon áramát egy párhuzamosan fekvő erősítő útján felfokozhatjuk. Az erősítő út ezen ágát oly elektródokon tapintjuk végig, melyeknek inger-elektrodja a kisujjban van. Harmadszor pedig a mikrofon-áramot egy harmadik erősítő úton vezetjük keresztül. Ezen erősítőút inger-elektrodja a kisujjban található.

Ezáltal az egész beszéd az ujjainkba helyeződött. Az időbeli és dinamikus beszédütem minden előzménye ujjainkban jelentkezik. Ilyformán a hangos beszéd, mint csengés-előzmény a tapintó kézzel könnyen elérhető. A tapintóérzéssel egyúttal eljutottunk a „hangszinezet” birodalmába, mert ezúttal a tapintó számára minden hang három csoportra esik szét, mégpedig: 1. magas-, 2. közép- és 3. mély frekvenciájukra. Ilyképpen pl. az *s*-hangokat csak a mutatóujjban, az *u* magánhangzót és az *m-n* orrhangzókat a középső- és gyűrűsujjban találjuk meg. A legtöbb magánhangzó azonban részhangokból tevődik össze. Pl. az *i*-t mutatóujjban, a közép- és gyűrűsujjban keletkező gyenge érzéstől kísérve érezzük. A mély *a* és *o* a kisujjban, valamint a közép- és gyűrűsujjban érzett rezgésektől kísértlen keletkezik, a magasabb *a* az *e*-hez közelálló. Az *r* megtartja jellegét. A kemény explosivák egymástól nem, de minden más hangtól különböznek.

A lefolytatott kísérletek a következőket eredményezték:

Az *a*, *u*, *i*, fő-magánhangzókat a teljesen siketek minden megelőző gyakorlás nélkül is jól megkülönböztették. Gyengébb képességű gyermekek tapintással az *a*-t 100, az *u*-t 95 és 83%-os biztonsággal ismerték fel. Sőt értelmes siketnémák rövid gyakorlat folytán az *a*, *e*, *i*, *o*, *ü* magánhangzókat változatosságukban is megtudták különböztetni egymástól. A többieket felcserélték a szom-

szédos magánhangzókkal, de az *e*-t és az *i*-t mégis 85, az *o*-t pedig 78%-ban ismerték fel.

Az egyik értelmes, 15 éves sikettel a hét napjainak nevét *hétfőtől péntekig* mindennap 20 percig gyakoroltatták. Ezután a neveket sorrendjükben felcserélve mondták el. A növendék a hétfőt, csütörtököt és a pénteket mindannyiszor helyesen ismerte fel, azonban a keddnél és szerdánál két hibát ejtett.

Osztálypróbák.

Ha a hallójárat tapintómezejét avagy a fülbekiáltást igénylő csekély hallási maradványt beszédfelépítésre akarjuk felhasználni, egyéni oktatást kell alkalmaznunk. Az egyéni oktatás — amint azt az eddig — bármely módszerrel elért fényes eredmények igazolják — a siketnéma-oktatásnak legkényesebb, de egyúttal a legeredményrevezetőbb formája. Nem csekély nehézségbe ütközött, a fentemlített készüléknek, a tömegtanításra való kiépítése. Miután ez utóbbi a lipcei intézet egyenáramával szemben váltóáramú volt, az élettani intézet átfórával segített ezen. A tapintási kísérleteket az osztály 7 növendékével hajtották végre. Azonnal bebizonyosodott az, hogy az emeleti osztályból lehallatszott széktologatás, lábdobogás, zörgés, ami egyébként csak a tanárt érintené kellemetlenül, a mikrofon működését is hátrányosan befolyásolta. A gyermekeknek a potenciaméter olynémű beállítását kellett megtanulniok, hogy az *a* kimondásánál a kis-, az *i* kimondásánál a mutatóujjukban egyéni érzékenységüknek megfelelően „érezzenek“. Habár a dinamikus rendszer mechanikailag végig tapintandó rezgéseit 8 rendszerre történt felosztás mellett az *u* és az *orrhangok* gyengesége miatt alig érzékelték, a második gyakorlatnál 5 tanuló, a szabálytalan változottsággal a mikrofonba mondott *i*, *u* és *a*-t leolvasás nélkül is helyesen tapintotta ki. Ezeknél a gyakorlatoknál a száj mindössze 30 cm távolságban volt a mikrofontól. Minden egyes gyakorlat kb. 30 percig tartott.

Csodálatos, hogy a gyermekeknek áramtapintásánál keletkezett bizsergése, illetve érzékenysége, a felnőttekével szemben semmi különbözöséget nem mutat. Bár előfordult, hogy az első kísérlettől megrémültek, de az inger rendszerint kacagásra készítette őket.

A gyermekek az első kísérletnél és a három főmagánhangzó megkülönböztetése következtében, nemsokára megtanulták a „papír“-nak a „papától“ való megkülönböztetését. Ezekhez harmadikul a „pauza“ szó járult. Ezután a *papa* vagy *papapa* stb. ritmikus alakjának felismerése, vagy pedig egyéb magánhangzókkal történt kapcsolása, vagy azok egymástól való megkülönböztetése következett. Később a gyermekek nevük végigtapintását tanulták meg. Az említett gyakorlatoknál a gyermekek különböző tehetségek tanujeleit adták. Nem mintha a tapintási képekkel

szemben való különféle képességek nyilvánultak volna meg, hanem az egyébként legértelmesebb gyermek a tapintási képeket is a leghűbben tudta megkülönböztetni.

Az 50. gyakorlatig 2 gyermek fogta fel 90%-ig helyesen, illetve tapintás útján, 10 osztálytársának tarka összevisszaságban a mikrofonba mondott nevét. Ezután a hétköznapok nevei következtek oly eredménnyel, mely szerint 10 gyakorlat eredményeként a *hétfőtől péntekig* terjedő napok neveit 72%—100%-ig helyesen tapintották ki. Majd ezt az ismert mondatok megkülönböztetése követte olyformán, hogy a négy kis mondat ismertetésekor a leolvasással egyidejűleg tapintottak. Ezt követőleg a gyermekek megváltoztatott mondatsorrend mellett félrefordított arccal tapintottak. Az esetek 90%-ban ismételték helyesen a mondatokat.

A megszokott eljárás folytatásával 5 hétköznapból, 5 névből, 4 különféle zörejből és 2 tárgynévből összetevődő 24 tapintási kép alakult ki. A 24 szemléltetésből 21-et helyesen ismertek fel. Bár a biztonság bizonyosfokú csökkenése vált észlelhetővé, a tapintási teljesítmények fokozódtak.

A nyári szünetidő tán az osztályvezető (Kern) 14 növendéknek a fülébe mondott és annak hallójáratával tapintott, megelőzőleg 5 hónapon keresztül gyakorolt szót tett eléjük. Ugyanezen szavakat felírta és amennyiben azokat nem ismerték, megfelelő tárggyal kötötte össze, szájról olvastatta és kimondatta, a folyékonyságig begyakoroltatta, majd mindegyik egy kis papírkára írta és hozzárajzolta a megfelelő tárgyat. Amint a szavak ilyformán az ú. n. „ismert beszédbe“ sorolódtak, azokat tapintókészüléken 20 percig tovább szemléltették. A második gyakorlat ismét 20 percig tartott.

Az első próbánál, amely arra irányult, vajjon egyedül a tapintási képekkel hány szó fogható fel, az egyik növendék félrefordított fejjel a 14 szót helyesen tapintotta ki. Jóllehet papírkáját maga elé tette, mégsem tudott a neki nyújtott szó sorrendjéről. Ha egyik-másik szó annak kimondatása után nem tapintott azonnal ki, úgy azt ismételten a mikrofonba mondta. Ha harmadszor sem értették meg, úgy fel nem fogottnak minősítették. A szavak sorrendje a következő volt: papa, burgonya, csokoládé, tea, óra, ágy, limonádé, kalács, csokoládé, Ottó, kerékpár, kenyér, limonádé, Willi, csokoládé, burgonya, bor.

Egy másik növendék, ugyanolyan körülmények mellett, 19 szóból 12-öt helyesen tapintott ki, társa pedig ugyancsak 19-ből 15-öt. A következő, 19-ből 16-ot tapintott ki helyesen, a leggyengébb leányka pedig ugyanennyiből 5-öt.

Később a 14 Kern-féle szót az osztály 10 nevével, a régebben tanult 5 hétköznapjal, a „papír“ szóval és az ötféle zorejjel keverve 41 kísérletnek a következő sorozatába illesztették: burgonya, Volkmar, Helmut, kerékpár, hétfő, csokoládé, sasfészek, bor, iga, tea, szerda, Willi, Inge, kerékpár, Lujza, ágy, Herrmann,

Erika, Ottó, Gerda, csütörtök, kalács, Lóri, papa, kedd, péntek, labda, zörej, Volkmar, óra, papír, zörej, szerda, limonádé, labda, zörej, Gerda, péntek, Lujza, zörej, zörej. Ha a kísérleti személy a tapintási képet nem tudta jelelni, a szavakat megismételték. A kísérleti személy határozatlansága következtében 10 esetben kellett a csoportot megismételni. Ily körülmények mellett a legkiválóbb tapintó 32-öt ismert fel helyesen, 2-t önönmaga javította ki, tehát egészében 34 helyességre jutott.

Az osztályt a készülék teljesen új közösséggé kapcsolta össze. Önönmaguktól tanulták meg, hogy a lábak nekiütése a széknek, vagy asztalnak mindenkit zavar, hogy ne beszéljenek egyidejűleg, hogy tekintettel kell lenniök egymásra.

A hallásmaradványosok és a tapintó segítség.

A lipcsei intézetben, a tapintási módszert illetően, nemcsak teljesen siketekkel, hanem hallási maradványosokkal is végeztek kísérleteket. Ez utóbbi természetesen csak akkor történhetett meg, ha a teljesen siketek egyike hiányzott. A kísérletek világosan igazolták, hogy a hallási maradványos félrefordított fejjel ugyanazt fogta fel, mint amit a teljesen siket, ugyancsak félrefordított fejjel. Az erről felvett jegyzőkönyv értelmében, a gyakorlott siket tehát a háromszorosát tapintotta annak, amit a hallási maradványos hallott. Az egyik hallási maradványát tapintással alátámasztani tudó kísérleti személy a 17 Kern-féle szó közül 15-öt, tapintási segítség nélkül 5-öt ismert fel helyesen. Egy másik pedig fülével 1.5 m távolságból egyetlen nevet sem értett, hallási maradványa azonban a tapintás segítségével oly hathatós támaszra talált, hogy odanézés nélkül az összes neveket fel tudta fogni. Annak dacára, hogy a hallási maradványosoknak ugyanazon appercepciós segítségek álltak rendelkezésükre, mint a teljesen siketeknek, a hallási maradvány mégsem látszott elegendőnek arra, hogy az ismert szavakat megfelelő távolságból megértésük. Ez arra enged következtetni, hogy csekély hallási maradvány fennállása mellett, a tapintási segítségek is nyújthatnak támaszt, mégpedig oly támaszt, amely a hallásképeket nem nagyobbítja, de nem is takarja el a hallási maradványokat, másodsorban: ha a tapintási segítség állandóan a teljesen siketek rendelkezésére állana is, mégsem emelhetné őket a hallási maradványosok fokára.

A tapintási képek a hallási maradványosok hiányos hallási képeinek felette szoros kiegészítőjéül bizonyultak. Ugyancsak ezt a célt fogják szolgálni a teljesen siketknél. Ez a kiegészítés nemcsak a leolvasási kép nagy hézagosságának lényeges kipótlásában, hanem mindenekelőtt abban áll, hogy a tapintási képet, a szem előtt értelmetlennek és ezért csak végső erőfeszítéssel elérhetőnek látszott gazdag, új és benyomásteljes érzésekkel festik alá. A tapintási képek a leolvasási képek számára nemcsak kiegészítő

szítók, hanem egyúttal tehermentesítők is. Nem szabad figyelmen kívül hagynunk azt a körülményt, hogy a hangképeket, a rendes hangos beszédet, az artikulációs küszöbön explosivákkal elválasztott, bővített, rövidített vagy susogásos és hehezetes hangzással, ritmikával, a magánhangzók és hangszínezetek sokaságával szakítják meg, úgyhogy mindebből egy gyönyörű hangmű adódik, amelyet nemcsak felfogni nem fárasztó, hanem minden figyelem annak tartalmára irányulhat. A beszéd hangképekkel oly gazdagon van felékesítve, hogy annak pusztán egy töredéke is elégséges a megértéshez.

A szókomplikációknak a tapintási képekkel való kiegészítése, mint a növendékek beszédét befolyásoló tényező, az arra vonatkozó tárgyi bizonyítékok előzetes felmutatása nélkül, céltalannak bizonyul. Ezek, a grammofonfelvétellel történt hangírás mai állása mellett könnyen megszerezhetők, mert hiszen éppen a siketek beszédéről megjelent közlemények szolgáltatnak sok tapasztalatszerű alanyi mozzanatot.

Szemle.

Bednarik Melichar: A siketnémákról való gondoskodás. A cseh szerző művében a siketnéma gyermekek szülői, tanárai, a népiskolák, a jegyzői és plébánia hivatalok, valamint az e téren működők főtörekvéséül a siketeknek iskolákban és intézetekben való kiképzését, ezt követőleg pedig azoknak a hivatásra való és továbbképzőkben megejtendő oktatásával a munkaközösségbe való bekapcsolódásának célját mint felette fontos követelményt fejtegeti. Világos képet nyújt a siketnéma gyerekekről, továbbá hűen jellemzi a siketnéma-oktatást és nevelést. A hallási maradványosok és beszédbelileg károsultak kiképzését és azok tanárainak szakképzését illetően figyelemreméltó útmutatásokkal szolgál. Erre vonatkozó elveinek megfelelően a szülőket a gyermekeknek az intézetekben történő elhelyezésének gondolatával meg kell barátkoztatnunk és őket a lehetőségek szerint a tanárokkal, iskolavezetőkkel és intézőbizottságokkal való szorosabb együttműködésre késztetnünk. E követelmény különösen oly országokban nyer létjogosultságot, ahol az általános iskolakötelezettséget törvény szabályozza ugyan, de egyúttal nincs törvény, amely a siketnémák, nagyothallók és beszédhibásokra ugyanezt alkalmazná.

Siketnéma-hallásnélküli. (Dr. Urbantschitsch Ernő egyet. tanár, 1941.) „A siketnémák ügye” c. könyvében a szerző szembehelyezkedik „a siketnéma” szó fogalmának a „hallásnélküli”-vel történő pótlásával. A köztudatba átvitt és hivatalosan is elismert pótlószó létjogosultságot nyert az intézetek elnevezéseinél. Miután úgy a tudomány, mint a jog és a nép

a már állandósult megjelöléstől nem tér el, a félreértések elkerülhetetlenek. A tapasztalt fülorvos és otológus egynéhány erre vonatkozó kísérlete igazolja, hogy tudakozódása folytán „hallásnélküli”-ek, öregkorban meg-siketültek stb. jelentkeztek, a tulajdonképeni siketnémák azonban nem. Ennélfogva a pedagógusokat arra kéri, hogy vele egyetértve a régi helyes „siketnéma” fogalmat mint egy bizonyos és egyszerű betegség-fogalom kifejezőjét ismét juttassák érvényre. A „hallásnélküli” fogalma nem találó, még kevésbé megjelölő, ezenfelül pedig édeskevés biztosítékot nyújt az „öröklötten beteg” átvitelére, amennyiben találkozunk a hallásnélküliségnek ez utóbbi fogalma alá tartozó alakjaival is. — A „Sonderschule” 1941. évi áprilisi számából. Fordította:

Fertőszegi Berta.

Dr. L. Weisskopf: Vajjon a mongolizmus „a törvény értelmében” öröklött betegség-e? A kérdésre illetékes helyeken még nem nyertek megfelelő választ. A mongolizmus oka mindeddig nem tisztázódott. Az eddig feltárt okok, mint pl. a szülők iszákossága, fajtavizmus, endokrin zavarok, csírákifáradás stb. nem minden egyes esetre nyújtanak erre kellő felvilágosítást. Egyelőre azt mondhatjuk, hogy a mongolizmus keletkezését az öröklött feltételek mellett külső okok is előidézhetik. A kutatás mai álláspontja szerint azonban lehetetlen megállapítanunk, hogy az egyik vagy másik tényező milyen mértékben játszhat szerepet a fentemlítettéknél. Tanainak egyes követői szerint terméketlenítésre lenne szükség, amelynek megindokolásául rámutatnak arra, hogy a mongoloid idióták a tovább szaporodáshoz túlságosan alacsonyrendűek, továbbá, hogy a szaporodóképes kort csak ritkán érik el. Az újabb kutatások értelmében a mongoloid idiótizmus minden további nélkül öröklöttnek tekinthető, amelyből az a következtetés vonható le, hogy a mongoloidák hozzátartozói nem tekinthetők terheltéknek.

(F. B.)

A végtagok korcsképződményei mint a nyúlajak és farkastorok velejárói. Tapasztalatokban gazdag kutatók megállapították, hogy úgy a korcsképződmények hordozóinál, valamint azok rokonságánál a farkastoroknak és a nyúlajaknak nemcsak a fentemlített, hanem még sok egyéb testi és szellemi zavar lehet a velejárója. A nyúlajak-farkastorok Schröder szerint ugyanis nem tekinthető dysraphikus hajlamok tüneteiként. Öröklött hajlamos esetekben mechanikus erőszak alkalmazása révén keletkezett esetek állapíthatók meg. A további kutatás számára igen fontos az, hogy a korcsképződmények és klinikai-rokonságszerű felfedezésének különös figyelmet szenteljünk, mert ezzel az okozati és kórszármazástani kérdéseknek nyitunk utat (Verschner 1941).

A „Sonderschule” 1941. évi márciusi számából. Fordította: **Fertőszegi Berta.**

Gyógypedagógiai felvilágosító irodalom. Hírt adtunk már arról, hogy Tornow dr. szerkesztésében sorozatos gyógypedagógiai felvilágosító irodalom jelenik meg, amely népszerű összeállításban tárgyalja a fogyatékoságügy minden egyes ágát. Most jelent meg a sorozat 2. füzeté, amelyet Uhling János, a drezdai nagyothallók intézetének igazgatója írt. Címe: „Ernö nagyothalló”. „Gyógypedagógiai iskolába kell ezért járnia?”

Szerző a nagyothalló gyermek problémáját tárgyalja és az anyagot ügyesen úgy állította össze, hogy az szülők, tanítók, orvosok, fiatalok hatósága és iparhatóságok számára egyaránt tartalmaz mondanivalót. Ilyen vonatkozású magyar nyelvű felvilágosító irodalmat régen nélkülözünk mi is nehéz munkánkban. Tanáregyesületünk régen elhatározta már ilyen propaganda-irodalom kiadását. Meddig késünk vele még? (A siketnémaságra vonatkozó propaganda füzet összeállítás alatt van. Öszre megjelenhet. — Szerkesztő.)

(— rab —)

„Deutsche Gesellschaft für Kinderpsychiatrie und Sonderpädagogik”

(Német Gyermekpsychiatriai és Gyógypedagógiai Társaság a neve annak az új német tudományos társaságnak, amelynek megalakulásáról szaklapunk múlt évi 8. számában megemlékeztünk. A Társaság neve átmenetileg „Deutsche Gesellschaft für Kinderpsychiatrie und Heilpädagogik” volt, mert így nevezte el ideiglenesen Schröder, a Társaság alapítója, aki mint gyermekpsychiater nem volt tájékozva a gyógypedagógia területén végbenő név- és fogalomváltozás folyamatáról. A megalakulás után illetékes helyen kérvényezték, hogy a Társaság végérvényes nevében a „Heilpädagogik” helyett a „Sonders-pädagogik” szót használhassák. Az új Társaság hivatalos neve ezentúl tehát már úgy szerepel, mint azt fent láthatjuk. A nemzetiszocialista Németország gyógypedagógusai nem szívesen látták már a történelmileg és tartalmilag terhelt és ezért tarthatatlanná vált „Sonderschulpädagogik”, majd „Sonderpädagogik” szót, melynek egészen új fogalmi és tartalmi alapja van. (L. Tornow dr.-nak erről megjelent fejtegetéseit). Az új Társaság neve már azt bizonyítja, hogy a „Sonderpädagogik” kiszorította a „Heilpädagogik” szót és ez hivatalos jóváhagyást is nyert. Tekintve, hogy a „Sonderpädagogik”-ra nincsen megfelelő magyar szó, fordításainkban továbbra is csak „gyógypedagógiá”-t mondhatunk helyette. Néhai Tóth Zoltán szerint is csak jobb szó híján honosodott meg a magyar nyelvben ez az idegenből átvett fogalmi kifejezés. De már nálunk is elérkezett annak az ideje, hogy a „gyógypedagógia” helyett találóbb magyar szót keressünk és használjunk!

—rab—

Dr. Paul Schröder: Kindliche Charaktere und ihre Abartigkeiten. 256 old. Ferd. Hirt, Boroszló kiadása. 5.25 M, vászonban 6.65 M. — Olyan könyvvel ismerkedik meg az olvasó, amely méltán nagy érdeklődésre tarthat számot. Schröder, a gyermekpsychiátria atyja, a gyermeki karaktervariánsokról írta meg könyvét. A karakterológia még egészen fiatal lélektani tudomány; nálunk is alig ismeretes még. Schröder könyvében a karakterológia alapvető kérdéseivel és gyakorlati alkalmazásával foglalkozik. Psychológus, pedagógus, de főleg gyógypedagógus egyaránt sok nélkülözhetetlen elméleti és gyakorlati ismeretet meríthet belőle. Értékét különösen emeli, hogy második részében dr. Heinze összeállításában olyan gyakorlati példatárat találunk, amelynek 21 karakterológiai esete megeleveníti a könyv elméleti részeit. Az elméleti fejezetek és gyakorlati példák összefüggő részei megfelelő számozással vannak ellátva, ami lehetővé teszi a két rész együttes és egymást kiegészítő olvasását, tanulmányozását. Intézeteink könyvtárai számára e hasznos könyv csak melegen ajánlható.

— rab —

Dr. Tornownik (Magdeburg), a bécsi kongresszuson tartott előadása nyomtatásban is megjelent. Címe: Gyermekpsychiatria és gyógypedagógia. Munkájából a következő szavakat idézzük: „A mai kor gyógypedagógusa a gyermekpsychiátriától olyan eredményeket vár, amilyeneket az a fajilag tiszta német gyermek és fiatalokorú kezelésével és tanulmányozásával ér el; mert a közelmúlt bizony abban a hibában leledzett, hogy éppen a psychiatria területén voltak idegen fajúak azok, akik nemcsak hogy a problémákat okozták, de mindenekelőtt is idegen fajúak voltak azok, akik a sexuális koraérettségben és fejlődési rendellenességben szenvedő idegen fajú bastardokat, mislingekeket használták fel vizsgálataik és kísérleteik tárgyául és az ezeken tapasztalt visszataszító és vadidegen gyógy módokat felkínálták és rákényszerítették a rómet gyermekekre és fiatalokorúakra.” Mi pedig folytathatnók: és a magyar gyermekre és fiatalokorúra! Mert nálunk a helyzet ugyanaz. A magyar lelkiségnek megfelelő kutatásokat és eredményeket várunk el mi is, nem pedig individuálpsychológiát és psychoanalist! —rab—

Lapszemle. „A Cél”, az egyetlen magyar fajvédelmi folyóirat ez évi januári számában igen tanulságos cikket közöl „Népegészség és fajvédelem” címen Soós Tihamér tollából. A cikk a gyógypedagógia területét is érinti, ezért ismertetjük. Cikkíró a magyar faj szomorú pusztulására hívja fel a figyelmet. A liberális kor eszméi túlságosan nagy súlyt fektettek a pénz és anyagi értékek gyűjtésére, s így — akarva vagy nem akarva — annak a téves felfogásnak elterjedését vonták maguk után, hogy a gyermekáldás akadálya a jólétnek, gazdagodásnak. E felfogás következménye az egyke- vagy egyesrendszer, ami végül is nagyon sok helyen egész falvak kihalásához vezetett. Sajnos a mi népesedési statisztikánk szomorú adatai szerint a magyar faj természetes szaporodása állandóan csökken. Ugyanakkor a magyarsággal szomszédos összes szláv, román és germán fajok természetes szaporodása jóval felülmúlja a miénket s amellet állandóan növekszik. Nemzetiségeink és a zsidóság gyors megerősödése is a liberális korszakra esik. Egy másik tényező, amely fajunk sorvadásában, pusztulásában oly nagy szerepet játszik, s gyógypedagógiai szempontból még közelebről érdekel bennünket, a fogyatékosok és elmebeteggek állandóan növekvő tábora, amelynek száma a statisztikai adatok szerint az utolsó 10 esztendőben 50%-kal emelkedett, míg ugyanakkor az ország természetes szaporulata csak 0.87% volt! Soós szerint 1930-ban „a testi és szellemi fogyatkozásban szenvedők száma összesen 169.041 fő. (Ebből kb. 55% testi fogyatkozású.) Ennyi örült, hülye, értelmi fogyatkozású, epileptikus; vak, siket, néma, siketnéma és nyomorék ember éli nálunk csökkentett munkaképességgel, vagy teljesen munkaképtelenül földi életét. Betegségük legnagyobb részben örökletes, így hát jövő szaporodásuk is valószerű, sőt egészen bizonyos, mert a növekvő alkoholizmus és vérhaj szintén emeli számukat.” Mindezekből a tényekből le kell vonnunk a tanulságokat: Fajunk számbeli és minőségbeli emelését minden erőnkkel, igyekezetünkkel és tudásunkkal elő kell mozdítanunk, ha nem akarjuk, hogy a magyarság is letűnjön az élet színpadáról, mint arra

már oly sok példát láttunk más népeknél a történelem folyamán. Meg kell reformálnunk világnézetünket, szellemi és erkölcsi felfogásunkat. Ez legyen minden nevelő legelső feladata! Kormányrendeletek, szociális intézkedések által munkaalkalmakat kell teremteni a korai családalapítás előmozdítása szempontjából. Biztosítani kell a sokgyermekes családok boldogulását. A tehetséges gyermekek kiválasztását és taníttatását minden eszközzel elő kell mozdítani. Másrészt viszont a fogyatékosok, terheltek számarányának a lehető legnagyobb leszorítása szükséges, mégpedig szociológusok, orvosok, gyógypedagógusok és jogászok által együttesen szerkesztett fajvédelmi törvény alapján (sterilizáció)! A faj tisztaságának megőrzése természeti törvény, hiszen Isten teremtménye! Éppen ezért a fajkérdés megoldása csakis az új idők új szellemében történhetik; álhumánizmusból fakadó érveléseknek helye többé nincs!

W. F. G.

A vakok világából.

Noé József 40 éves szolgálatának betöltése után megvált a Vakokat Gyámolító Országos Egyesületben viselt raktárnoki állásától. Az érdemes férfiút az Egyesület rokonszenve kíséri a nyugalom éveiben. Schnitzl Gusztáv igazgató az Egyesület választmánya elé terjesztette Noé József végleges távozási ügyét és javasolta, hogy keresse meg a m. kir. iparügyi minisztériumot avégből, hogy a derék raktárnoknak elismerését fejezze ki 40 évi hűséges szolgálatáért.

Dr. Grósz Emil a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem I. sz. szemészeti klinikájának nagyhírű professzor-igazgatója előrehaladott korára való tekintettel megvált a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület elnöki tisztségétől, amelyet évek hosszú során át sok szeretettel és megértéssel töltött be. Ő, ha vakok ügyéről volt szó, mindig a legnagyobb készséggel állott rendelkezésünkre. Nem tudjuk feledni azt a nagy és értékes munkásságát, amelyet az első világháborúban szemevilágukat vesztített vitéz katonáink felkarolása érdekében véghezvitt. Ugyancsak mindig hálával gondolunk arra is, hogy 1912-ben külön statisztikai adatgyűjtést eszközölt ki a vakok számára. Ezzel hazánk a kulturnemzetek sorában az elsők közé küzdötte fel magát, mert bennünket e téren csupán Svédország előzött meg. — A Vakokat Gyámolító Országos Egyesület a távozó professzor elnöki tisztségébe dr. Imre József nagyhírű szemészprofesszort és klinikust választotta be. Máris bírjuk ígéretét, hogy minden olyan dologban, amely a hazai vaksági ügyet van hivatva szolgálni, mindig készségesen rendelkezésünkre áll.

A vakok hallóképességének felhasználása a haditechnika szolgálatában. A vakok nevelésében a hallás szervét intellektuális szervnek tekintik. Az ismereteknek jelentékeny százaléka ezen az úton kerül a tudatba. Különösen a zene területén jut széleskörű megérdemelt szerephez. Akinek fejlett hallóképessége van és értelmi képessége is a normális határon mozog, no meg, ha különös talentummal van megáldva, a zene terén való érvényesülése még a mai nehéz viszonyok között is biztosítottnak mondható. A fiziológia tanítása szerint a látószerv hiánya a többi négy érzékszervet összedolgozásra, közös munkára sarkallja. Ezáltal nivellálódik az a nagy űr, ami különösképpen a fogalmak megszerzésében, elsősorú érzékszervük kiesése folytán, előáll. Az éles megfigyelőképesség, párosulva a finom, érzékeny hallással, sokszor döbbenetesen szép dolgok kifejtésére képesítik világtalan embertársainkat. Az újabb technikai vívmányok a vakoknak e képessége felé irányítják a közfigyelmet. A most lezajlott jugoszláv háború küszöbén hazánk területén is többfelé állítottak fel légvédelmi ágyúkat. A Vakokat Gyámolító Országos Egyesület E. L. nevű alkalmazottja egy ilyen légvédelmi ágyú működését megfigyelve, a vele volt úri társaságnak teljes bizonyossággal megjelölte azt az irányt, ahonnan az avizált repülőgépeknek jönnie kell, noha nem látta a gépet. Ezt a zajnak pontos megfigyeléséből állapította meg olyan határozottsággal.

A Vakok Kolozsvári Intézete foglalkoztató növendékei augusztus 3-án tartják meg Picht Oszkár tiszteletére házi ünnepélyüket, a nagynevű tiflopedagógus és vak-barát születésének 70-ik évfordulója alkalmából.

Hírek.

Címadományozás és kinevezések. Kormányzó Ur Ófőméltósága a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére, P i r o v i t s Jenő budapesti áll. siketnéma-intézeti tanárnak a gyogyepedagógiai intézeti igazgatói címet adományozta. — P ó c z a József gyakorló iskolai tanítót, ügyosztályunk szakelőadóját pedig a tanügyi fogalmazói személyzet létszámába, a VI. fizetési osztályba előadóvá kinevezte. Ügyünk őszinte jóakaróját, örömmel üdvözljük kinevezése alkalmából. (A Szerk.)

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Kovács Béláné Payer Ilona budapesti vakok József Nádor kir. orsz. intézeti, Szukovszky Mihály ungvári áll. siketnéma intézeti, Horváth Lajos kaposvári siketnéma intézeti, Tamás Lajosné Váry Kornélia váci kir. orsz. siketnéma intézeti, Marosfalvi Karolin Albertina kolozsvári áll. siketnéma intézeti helyettes tanárokat gyógyítva-nevelő iskolai rendes tanárokká; Szöllösi Sándorné Szemeshegyi Klára váci kir. orsz. siketnéma intézeti, dr. Karácsony Istvánné Katona Margit kecskeméti siketnéma intézeti, Fehér Sándor budapesti áll. siketnéma intézeti, Illyés Gyuláné dr. Kozmutza Flóra budapesti gyógy-

tani és kórtani laboratóriumi, Gyórfy Pálné Salfay Ida budapesti József Nádor vakok kir. orsz. intézeti, Gorbayné Konkoly Mária debreceni áll. siketnéma intézeti, Essósy József kisújszállási gyógypedagógiai intézeti, Kapitány János kaposvári siketnéma intézeti, Máriafalvi Zoltán kolozsvári áll. siketnéma intézeti, Bojtay Béláné Tóth Adél soproni siketnéma intézeti, Simon Etel egri siketnéma intézeti, Máriafalvi Zoltánné Havas Mária kolozsvári gyógyped. nevelőintézeti segélyidjas tanárokat gyógyítvanevelő iskolai helyettes tanárokká; dr. Iszlayné Hámori Adél szegedi siketnéma intézeti óradíjas helyettes kézimunkamesternőt és Kolumbán Ibolya okl. kézimunkamesternőt a XI. fiz. osztály 3. fokozatába; Holley Béla rákoscsabai lakost a gyógyítvanevelő iskolai kezelői szakon a vakok kolozsvári áll. intézetéhez a XI. fiz. oszt. 3. fokozatába Braille-nyomdásszá kinevezte.

Tanárképző Főiskolánk új hallgatói. A Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola 1941—42. évi I. évfolyamára a VKM 40.069—1941. IV. 2. sz. rendeletével Csitáry Ferenc, Pápay Endre, vitéz Fűzesi Emil, Balla Zoltán, Boromisza István, Ádám Zoltán, Halmágyi Sándor és Sütő Imre okl. tanítók vétettek fel. Szeptember hó 15-én kell jelentkezniök a főiskola igazgatóságánál.

Plichta Béla szegedi kartársunk, szolgálati idejének teljes kitöltése után, beadta nyugdíjazás iránti kérelmét.

Dr. Bernáth István gyógypedagógia tanárt, a budapesti kir. tanfelügyelőségtől a vakok budapesti József Nádor kir. orsz. intézetéhez helyezte vissza a VKM.

A Bácska felszabadulása után igen sok, jórészt a korhatárt túlhaldott siketnéma gyermek folyamodott felvételért a szegedi intézetbe.

Dávid Mihály okl. gyógypedagógiai tanár, konzuli irodaigazgatót — volt kartársunkat — a VI. fizetési osztályba előadóvá nevezte ki a Kormányzó Ur Őfőméltósága.

Évzárás. Június hó 15-én ünnepélyes keretek között fejezte be a siketnémák kolozsvári intézete a visszatérés utáni első tanévet. A vizsgán jelen voltak a főigazgatóság kiküldöttje, J e g e s Sándor szakelőadó, valamint nagyszámú érdeklődő és a növendékek szülei. Az egyes osztályok rendre bemutatták, hogy miként sikerült megoldani a román nyelvű tanításról a magyar nyelvűre való áttérést. A szülők meghatódva hallgatták gyermekeik szépen csengő magyar beszédét. A vizsga a Himnusz elszavalásával fejeződött be, melyet egy eddig román nyelven tanult III. osztályos növendék adott elő. A vizsga befejezése után az érdeklődők és a szülők megtekintették a női kézimunka- és rajzkiállítás, amely annak ellenére, hogy nagyon rövid idő állt rendelkezésünkre, — mégis meglepően szép volt. A női kézimunkát Marosfalvi K. Albertina h. tanár, a rajzot pedig Ferghete Traján rajztanár tanította. Általában az intézet összes tanárai a legnagyobb lelkesedéssel és odaadó munkával fáradoztak az immár véglegesen hazatért ősi siketnéma intézet színvonalának emelésén.

LAPUNK LEGKÖZELEBBI SZÁMA szeptember 9-én jelenik meg. Lapzárta augusztus 23-án.